

Juridisk rådgivning for kvinner **JURK**

Justisdepartementet, Sivilavdelingen
Boks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 19.05.05

HØRINGSUTTALELSE – UTKAST TIL LOV OM ENDRINGER I VOLDSOFFERERSTATNINGSLOVEN MED MER

Juridisk rådgivning for kvinner, JURK, viser til brev av 08.04.05 vedrørende høring om utkast til lov om endringer i voldsoffererstatningsloven med mer, og takker for tilliten som høringsinstans.

JURK gir gratis juridisk rådgivning til kvinner, og vi uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort i vår saksbehandling.

JURK slutter seg på de fleste punktene til det departementet har foreslått. Vi vil nedenfor kommentere de av punktene i utkastet som vi mener at vi har forutsetninger og kunnskaper til å si noe om.

3.1.1 Hvilke straffbare handlinger skal omfattes av voldsoffererstatningsloven

Departementet foreslår at også trusler skal omfattes av voldsoffererstatningsloven, likevel slik at bare de trusler som rammes av straffeloven § 227 skal falle innenfor. JURK stiller seg positive til dette forslaget. Vi ser at dette er en svært praktisk problemstilling, da trusler slett ikke er uvanlig.

Videre påpeker vi at trusler er et stadig mer omtalt fenomen i samfunnet generelt, og vi ser det som viktig at dette følges opp i erstatningsordningen. Vi mener det er bra at dette samkjøres med et straffebud, blant annet av bevisshensyn.

Sentralbord (9-15)
22 84 29 50
Faksnr:
22 84 29 51

Saksmottak per telefon:
Man & Ons
kl 09 - 15
Tir kl 17 - 20

Klientmottak:
Arbinsgt. 7
Tir kl 12 - 15
Tir kl 17 - 20

Postadresse:
Postboks 2691
Solli
0204 OSLO

Vi understreker at det er svært viktig at det settes fokus på trusler, da vi stadig erfarer at dette er en form for psykisk mishandling mange utsettes for.

3.1.2 Hvem kan få voldsoffererstatning

Departementet har foreslått to alternative måter å utvide etterlattes rett til voldsoffererstatning. Vi stiller oss bak alternativ 1. Dette fordi vi har sett flere tilfeller der søsken har hatt like sterk tilknytning til det drepte voldsofferet som foreldre eller barn. Relasjonen mellom søsken er ofte så nær at de er like sårbare som de familiemedlemmene som per i dag faller inn under ordningen. JURK ser det som positivt at det nå kan åpnes for at også søsken kan gis erstatning.

Vi påpeker at hver sak uansett må avgjøres etter en konkret vurdering. Der de øvrige vilkårene er oppfylt, mener vi det er rimelig at også søsken innvilges erstatning.

3.1.3. Beviskravet

Departementet vurderer å gi Kontoret for voldsoffererstatning (KFV) i oppgave å veilede dem som skal utforme sakkyndigerklæringer til bruk i søknadene.

JURK stiller seg bak dette forslaget. Vi mener det vil være av stor betydning for søkerne at dette gjennomføres. Vi erfarer stadig at mange leger, psykologer etc. skriver for dårlige erklæringer, der det fokuseres på selve sykdomsbildet, og ikke på årsakssammenhengen mellom skade og den skadevoldende handling. Vi mener det er veldig bra at det settes fokus på hvor viktige erklæringene faktisk er for søkerne.

JURK erfarer også i andre forvaltningssaker (trygde- og sosialsaker) at erklæringer fra leger etc. ofte er dårlig utformet, og med vesentlige mangler. Vi ser det derfor som hensiktsmessig at kursingen gjennomføres samlet for hele legestanden, samt psykologer og psykiatere.

Vi fremhever at legene tross alt er de som besitter kunnskapene som betinger erstatningen. Det er derfor veldig viktig at de vet hvordan de skal utforme erklæringene slik at de kommer søkeren til nytte.

3.1.4 Kravet til anmeldelse og borgerlige rettskrav

Departementet vurderer å sløyfe vilkåret om at anmeldelsen må skje "uten unødig opphold".

JURK er svært positive til dette forslaget. Vi erfarer at det er veldig mange som ikke vet om dette vilkåret, og som derfor ikke anmelder forholdet innen fristen. Mange vet ikke en gang om voldsoffererstatningsordningen før lenge etter at voldshandlingen har funnet sted. Av disse er det mange som ikke ser hensikten med å anmelde raskt.

Mange av de som utsettes for vold eller mishandling behøver ro og tid for seg selv i en kortere eller lengre periode etter episoden. Informeres de ikke om voldsoffererstatningsordningen og anmeldelsesvilkåret med en gang, fører dette til at mange anmelder for sent og dermed nektes erstatning. Vi opplever stadig at våre klienter ikke har fått tilstrekkelig informasjon fra leger og politi om voldsoffererstatningsordningen og anmeldeskriteriet.

For mange er mishandlingen eller volden de har blitt utsatt for sterkt forbundet med skam. Særlig gjelder dette ved seksuelle overgrep. Selv om disse søkerne i noen tilfeller innvilges erstatning selv om de har anmeldt etter at fristen på fire til fem dager har løpt ut, erfarer vi at det skal svært mye til for å bevise at man for eksempel hadde en så sterk tilknytning til gjerningspersonen at man faller inn under unntaket.

For mange koster det svært mye å anmelde. Også her fremhever vi seksuelle overgrep. Det er ofte vanskelig å ta tak i saken ved å anmelde forholdet. Mange opplever sterke traumer forbundet med overgrepene, og det å skulle anmelde og avgi forklaring til politiet er for mange en uoverkommelig oppgave. Ofte er behandling hos psykolog i lang tid nødvendig før den misbrukte er psykisk i stand til å sette anmeldelsesprosessen i gang.

Særlig på små steder vil det ofte være vanskelig å anmelde, og mange behøver tid til å tenke seg om før de kontakter politiet. Der alle kjenner alle, vil det for mange oppleves som helt umulig å dra til den lokale politistasjonen for å anmelde gjerningsmannen. Uansett om de skulle dra til en annen politistasjon, ville saken blitt oversendt hjemstedet. Tross i politiets taushetsplikt, er anmeldelse noe som for mange ikke føles som et alternativ, særlig ikke så kort tid etter at volden/mishandlingen fant sted. Noen vil etter en tid vurdere dette annerledes, særlig etter behandling hos psykolog.

En sen anmeldelse vil i mange tilfeller gjøre det vanskeligere å bevise at det har skjedd en erstatningsbetingende hendelse, men i de tilfeller der dette kan slås fast uavhengig av tidspunktet for anmeldelse, mener vi at søker bør kunne tilkjennes erstatning.

Mens det i dag har vært gitt unntak for kravet om anmeldelse dersom det foreligger en fellende dom mot skadevolderen, foreslår departementet at også en frifinnende dom mot skadevolderen kan gi grunn til unntak. Begrunnelsen for en slik forståelse er at saken vil være tilstrekkelig opplyst gjennom behandlingen i rettsapparatet.

JURK stiller seg bak dette forslaget. Ved behandling i rettsapparatet vil saken ha blitt tilstrekkelig opplyst, og begrunnelsen for anmeldelsesvilkåret vil dermed være oppfylt.

Når det gjelder kravet om at søkeren må ha krevd at erstatningskravet tas med i en eventuell straffesak mot skadevolderen, foreslår departementet at kravet opprettholdes.

I forhold til dette kravet forutsetter departementet at den liberale praktiseringen av unntaket om "særlige tilfeller" opprettholdes.

JURK er enige i at erstatningskravet primært bør tas med i straffesaken, da dette er prosessbesparende.

Vi erfarer likevel at mange ikke får opplyst om dette vilkåret fra politiet når de anmelder forholdet. Vi stiller oss derfor bak forslaget om at den liberale praktiseringen av unntaket opprettholdes.

3.2.1 Forholdet til alminnelig erstatningsrett

I media har det den siste tiden vært fokus på at erstatningen for økonomisk tap varierer fra domstolene til KfV. Beløpet settes ofte opp av KfV, men det settes også noen ganger ned. Etter departementets oppfatning skal det mye til før voldsoffererstatningsmyndighetene bør komme til et annet beløp enn domstolene ved utmåling av erstatning for økonomisk tap.

JURK stiller seg bak dette, da domstolene har en grundigere bevisvurdering i sin behandling.

JURK deler forøvrig departementets mening om at det ikke bør gjøres endringer i reglene for menerstatning og oppreisning.

3.2.2 Voldsoffererstatningens øvre og nedre beløpsgrense

Justisdepartementet har bedt om at utviklingen med den øvre grense følges, og at "*det på et senere tidspunkt vurderes om det er nødvendig å ha noen øvre grense*". Departementet uttaler videre at siden man til nå ikke har hatt en eneste sak hvor man har nådd den øvre grensen, er "taket" neppe noe stort problem. Departementet ser ikke behov for å fjerne grensen nå.

JURK er ikke enige i departementets vurdering. Vi mener at en øvre beløpsgrense *kan* virke som en ubevisst psykisk grense for den enkelte saksbehandler når de fatter vedtak om erstatning. Det kan tenkes at noen ubevisst holder litt igjen på erstatningssummen, med den tanke at "det kan jo hende verre ting enn dette, som bør erstattes med en enda høyere sum enn saken jeg nå behandler".

Videre bemerker vi at når saksbehandlerne har et referansepunkt å forholde seg til, vil de kanskje automatisk beregne hva som er en passende erstatningssum ut fra dette.

Vi påpeker at 20 G ikke er veldig mye sett i forhold til de skader enkelte har blitt påført. Særlig gjelder dette personer som har blitt utsatt for seksuelle overgrep av nærstående gjennom hele barndommen. Ofte har disse fått betydelige psykiske problemer, og derfor aldri hatt faktisk mulighet til å ta utdanning og få arbeid med høy lønn, som kunne

kvalifisert til høyere erstatning for tap av arbeidsinntekt. Her er det helt umulig å forutsi hvor mye vedkommende ville ha tjent dersom misbruket ikke hadde funnet sted.

Vi finner det noe betenkelig at ingen søkere så langt har nådd opp til den øvre grensen, og viser igjen til vår påstand om at grensen på 20 G kanskje virker som en psykisk sperre mot å innvilge høyeste erstatningssum.

3.3.3. Saksbehandlingsfrister

Justisdepartementet vurderer med hjemmel i forvaltningsloven § 11 b å pålegge KfV å behandle alle saker innen 3 måneder.

JURK mener at det som utgangspunkt bør tilstrebes kortest mulig saksbehandlingstid. Men dette gjelder likevel ikke for enhver pris. Søkernes rettssikkerhet må ivaretas på tilstrekkelig måte. Tas enkelte av de øvrige forslagene i departementets høringsutkast til følge, vil dette medføre et økt antall søknader. For å kunne behandle alle søknader innen tre måneder, anser vi det derfor som nødvendig å øke bevilgningene til KfV, slik at flere saksbehandlere kan tiltre. Vi antar at dette er noe departementet har tatt i betraktning. Det viktigste er selvsagt at alle søknader gis tilstrekkelig tid til en rettferdig og grundig behandling.

Vennlig hilsen vold- og mishandlingsgruppa på JURK ved

Jane Elisabeth Christensen, Sarwat Ansar, Toini Solheim Oulie, Ingvild Vestre og

Linda Marie Vigeland